

แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วน
ตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีษณาลัย จังหวัดสุโขทัย*

GUIDELINES FOR DEVELOPING WATER RESOURCES FOR PEOPLE IN
THE AREA NONG OR SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
SI SATCHANALAI DISTRICT SUKHOTHAI PROVINCE

จิณณวัฒน์ รัตนโยธาสกุล¹ และ จักรवाल สุขไมตรี²

Jinnawat Rattanayotasakul¹ and Jagraval Sukmaitree²

¹⁻²วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻²College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: jinnyjr.rat13@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 กรกฎาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 24 สิงหาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 สิงหาคม 2568

Received 15 July 2025; Revised 24 August 2025; Accepted 26 August 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีษณาลัย จังหวัดสุโขทัย 2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีษณาลัย จังหวัดสุโขทัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 ท่าน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มผู้ให้บริการและกลุ่มผู้รับบริการ โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสังเคราะห์ความหาข้อสรุปในประเด็นสำคัญ และนำมาเรียบเรียงผลการศึกษาเชิงพรรณนา

Citation:

* จิณณวัฒน์ รัตนโยธาสกุล และ จักรवाल สุขไมตรี. (2568). แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีษณาลัย จังหวัดสุโขทัย. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(5), 460-473.

Jinnawat Rattanayotasakul and Jagraval Sukmaitree. (2025). Guidelines For Developing Water Resources For People In The Area Nong Or Subdistrict Administrative Organization Si Satchanalai District Sukhothai Province. Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(5), 460-473.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านบุคคลากร แม้จะมีความร่วมมือและความพร้อมบางส่วน แต่ยังคงขาดความรู้เฉพาะทางและกำลังคนที่เพียงพอ
2. สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านงบประมาณ เงินทุนไม่เพียงพอ ทำให้โครงการบางส่วนต้องเลื่อนหรือจำกัดขอบเขตการดำเนินงาน
3. สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ขาดแคลนเครื่องมือและเครื่องจักร โดยเฉพาะจากข้อจำกัดงบประมาณภายใน
4. สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านการบริหารจัดการ กระบวนการซับซ้อน ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และทรัพยากรไม่ทั่วถึง

คำสำคัญ: น้ำ, ปัญหาทรัพยากรน้ำ, การพัฒนา

Abstract

This research aims to (1) study the problems related to water resource development among residents in the Nong O Subdistrict Administrative Organization, Si Satchanalai District, Sukhothai Province, and (2) identify potential approaches for improving water resource development in the same area. The study employs a qualitative research methodology, involving in-depth interviews with 17 key informants divided into two groups: service providers and service recipients. Data were analyzed through synthesis and interpretation to derive key findings, which were presented descriptively.

The results reveal several challenges in water resource development:

1. Personnel – although some collaboration and readiness exist, there is still a lack of specialized knowledge and sufficient manpower;
2. Budget – limited financial resources have led to project delays and reduced scope of operations;
3. Equipment and Materials – shortages of tools and machinery persist, mainly due to internal budget constraints;

4. Management – the administrative processes are complex, there is limited community participation, and resource distribution is uneven.

Keywords: water, water resource problems, development

บทนำ

เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจการเข้าถึงน้ำสะอาดและระบบสุขาภิบาลที่ได้มาตรฐานจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 6 ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งมุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถเข้าถึงน้ำสะอาดและสุขาภิบาลที่เพียงพอ ปลอดภัย และมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ภาครัฐไทยได้ส่งเสริมการจัดตั้งระบบประปาหมู่บ้าน ขยายเขตบริการของการประปาภูมิภาคและการประปานครหลวง รวมถึงการกำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล อีกทั้งยังบรรจุเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2565) และแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาระบบน้ำของประเทศให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในปัจจุบันและอนาคต

เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านการจัดการน้ำของคณะกรรมการลุ่มน้ำและคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย พ.ศ. 2566–2570 ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ 4 คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ ควบคู่กับการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและภัยแล้ง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับประเทศและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ ได้นำแนวทางดังกล่าวมาปรับใช้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566 ภายใต้อายุทธศาสตร์ที่ 6 ว่าด้วยการบริหารจัดการน้ำ โดยพื้นที่ตำบลหนองอ้อมีแหล่งน้ำหลากหลายประเภท ทั้งแหล่งน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน บ่อน้ำตื้น บ่อน้ำบาดาล อ่างเก็บน้ำ และสระน้ำ อีกทั้งมีแม่น้ำยมไหลผ่านทั้ง 8 หมู่บ้าน ซึ่งโดยรวมมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ยังคงเผชิญปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

จากสถานการณ์ปัญหาเรื่องการจัดการแหล่งน้ำในพื้นที่ตำบลหนองอ้อ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชน โดยมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการแหล่งน้ำผ่านกรอบแนวคิด 4Ms ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงน้ำสะอาดและระบบสุขาภิบาลที่ได้มาตรฐาน อันนำไปสู่การจัดการทรัพยากรน้ำที่มีคุณภาพ ทั้งถึงและยั่งยืนในระดับชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2550) ได้กล่าวถึง “การพัฒนา” โดยอ้างถึงว่าได้ความหมายต่าง ๆ เหล่านี้ จากเอกสารฉบับหนึ่งดังนี้ ความหมายแรก คือ การพัฒนาตามความหมายจากรูปศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรม ระบุ ๆ ไว้ว่า “ทำให้เจริญ” คือ ทำให้เติบโตงอกงามและมากขึ้น หรือการเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่ขยายตัวขึ้น

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

สังคมกับการบริหารเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะการบริหารเป็นสิ่งที่สำคัญที่จำเป็นทำให้สังคมเจริญก้าวหน้า การบริหารงานเป็นกิจกรรมที่จะทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงการบริหารงานจึงเป็นกิจกรรมขององค์การในสังคมที่จำเป็นจะต้องมีอยู่ในการดำเนินงานในองค์การ ทั้งนี้เพราะมนุษย์เป็นผู้กำหนดจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานในสังคม และนอกจากนั้น การบริหารจึงควรเป็นกิจกรรมที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบที่มี

ประสิทธิภาพ การบริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ไม่สามารถแยกออกจากสังคมได้ เนื่องจากเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยให้สังคมพัฒนาและก้าวหน้า การบริหารเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมนุษย์เป็นผู้กำหนดเป้าหมายและวางแผนการดำเนินงานในแต่ละองค์กร ดังนั้น การบริหารจึงต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและต้องมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเหมาะสม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้ พงศ์สัณห์ ศรีสมทรัพย์ (2526 อ้างถึงใน สุภรณ์ วิชัย, 2546 : 31) อธิบายว่า การบริหารเป็นการดำเนินงานหรือขบวนการใด ๆ ของบุคคลทั้งแก่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้ร่วมกัน โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ อาจใช้เทคโนโลยี ที่ทันสมัยใช้ระบบการร่วมมือประสานงานที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วย

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำบนดิน หรือที่เรียกว่าแหล่งน้ำผิวดิน (Surface water) เป็นแหล่งน้ำที่เราพบมากที่สุดและใช้มากที่สุด แหล่งน้ำผิวดินแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ น้ำจืดและน้ำเค็ม แหล่งน้ำผิวดินที่เรารู้จัก เช่น แม่น้ำ ทะเลสาบ ลำคลอง บึง โดยส่วนใหญ่จะเป็นแอ่งขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศนั้น ๆ

แหล่งน้ำใต้ดินหรือที่เราเรียกว่าแหล่งน้ำบาดาล (Ground water) น้ำใต้ดินเป็นน้ำที่เกิดจากการซึมของน้ำบนผิวดิน โดยน้ำเหล่านี้อยู่ในระหว่างชั้นดิน ซึ่งอาจเกิดจากน้ำฝนและการไหลลงไปที่สะสมในชั้นดินใต้ผิวโลก น้ำใต้ดินจะมีความสะอาดเนื่องจากการกรองด้วยดินและหินตามชั้นดินต่าง ๆ ดินชั้นบนจะมีช่องว่างและรูพรุนในดินไม่มากนัก ทำให้น้ำสามารถไหลลงไปที่บริเวณชั้นดินที่มีการกักเก็บน้ำบาดาล ที่เรียกว่า ชั้นหินอุ้มน้ำ (พิสิทส์ราชมงคล. แหล่งน้ำธรรมชาติบนโลก, 2563)

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ

การสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำขวางกั้นลำธาร ลำห้วย หรือแม่น้ำไว้ ก็เป็นอีกวิธีหนึ่ง ที่ทำให้เกิดอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ขึ้นเหนือเขื่อน ซึ่งนอกจากจะทำให้มีน้ำใช้เพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอแล้ว ยังเป็นการบรรเทาน้ำท่วมพื้นที่ลุ่ม ของฝั่งลำน้ำทางด้านท้ายเขื่อนได้ด้วย นอกจากนั้น การขุดสระขนาดใหญ่ การทำคลองส่งน้ำ จากอ่างเก็บน้ำ หรือจากแหล่งน้ำเหนือฝาย เพื่อส่งเข้าไร่นา และการสูบน้ำจากแหล่งน้ำที่มีระดับต่ำ ส่งขึ้นคลองส่งน้ำ นำไปใช้ในการ

เพาะปลูกพืช ก็เป็นการพัฒนาแหล่งน้ำด้วยเช่นเดียวกัน (นายทนต์ศักดิ์ อุดเต็นและคณะ, โครงการการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำในระบบประปา, 2557)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information)

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 17 คน ประกอบไปด้วย

1.1 กลุ่มผู้ให้บริการ คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ สภา อบต.หนองอ้อ หัวหน้าส่วนราชการ บุคลากร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน

1.2 กลุ่มผู้รับบริการ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ กลุ่มผู้นำชุมชน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสขนาลัย จังหวัดสุโขทัย จำนวน 7 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบเขตด้านพื้นที่ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสขนาลัย จังหวัดสุโขทัย แบ่งออกเป็น 9 หมู่บ้าน คือ

2.1 หมู่ 1 บ้านป่ายาง

2.2 หมู่ 2 บ้านคลองปากกราว

2.3 หมู่ 3 บ้านหนองอ้อ

2.4 หมู่ 4 บ้านหนองอ้อ

2.5 หมู่ 5 บ้านเกาะน้อย

2.6 หมู่ 6 บ้านเกาะน้อย

2.7 หมู่ 7 บ้านดงยาง

2.9 หมู่ 8 บ้านปางถ่าน

2.9 หมู่ 9 บ้านบำเพ็ญพัฒนา

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัย และเก็บข้อมูลในช่วง ระหว่าง เดือน กันยายน พ.ศ. 2567 ถึง เดือน มีนาคม 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ชาย โปธิสิตา, 2562) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานภาครัฐ หรือภาคเอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงประจักษ์ โดยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. ผู้วิจัยโทรศัพท์ประสานงานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเบื้องต้นก่อนเพื่อบันทึกหมาย วัน เวลา สถานที่เพื่อเข้าทำการสัมภาษณ์จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)
3. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์ พร้อมชี้แจงวันนัดหมาย และสถานที่ในการเข้า สัมภาษณ์ ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและครบถ้วนโดยอาศัยการจดบันทึกการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์ และบันทึกภาพร่วมกับผู้ให้สัมภาษณ์
4. ทำการตรวจสอบและคัดแยกข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการสังเกต บันทึก สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การจัดเรียง ข้อมูลตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอสรีสัชชาลัย จังหวัดสุโขทัย ตามลำดับ ดังนี้

1. การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกเสียงมาถอดบทเรียนและจัดกลุ่มของข้อมูลตามเนื้อหา ส่วนข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกนำมาขัดเกลาและเรียบเรียงลำดับตามเนื้อหาเช่นกัน สำหรับการบันทึกภาพนิ่งและ

ภาพเคลื่อนไหวได้ใช้วิธีจัดเก็บไฟล์ภาพต่าง ๆ ไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์โดยตั้งชื่อข้อมูลตามเวลาสถานที่และเนื้อหาให้ครบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การจัดแสดงข้อมูล (Data Display) หลังจากจัดระเบียบข้อมูลแล้วเสร็จ ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านั้น มาจัดแสดงด้วยการพิมพ์เนื้อหาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ และแสดงภาพทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ ต่อจากนั้นทำการ คัดเลือกเนื้อหาและภาพถ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อร้อยเรียงเรื่องราวให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตามลำดับเหตุการณ์ และลำดับกิจกรรมที่สอดคล้องกับการลงเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่

3. การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องประเด็นของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification) โดยการสังเคราะห์ ตีความ หาข้อสรุป จากข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ใน ขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ เทียบเคียงกับภาพถ่ายที่ได้มา และจากการจดบันทึกแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำผลการวิจัยที่สรุปและตีความมาเรียบเรียงเป็นผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ดังนี้

สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาด้านบุคลากรในการพัฒนาแหล่งน้ำของตำบลหนองอ้อนั้น มีทั้งจุดแข็งในเรื่องความพร้อมพื้นฐานและการร่วมมือกันในบางด้าน แต่ก็มีข้อจำกัดสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความครอบคลุมและประสิทธิภาพของงานพัฒนาแหล่งน้ำ

สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านเงินหรือด้านงบประมาณ พบว่า สภาพปัญหาด้านงบประมาณในการพัฒนาแหล่งน้ำในเขตอบต.หนองอ้อ มีแนวโน้มที่เงินทุนที่ได้รับไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินโครงการในระดับที่ต้องการ ส่งผลให้การพัฒนาต้องอยู่ในขอบเขตที่สามารถรองรับได้ และบางโครงการที่จำเป็นหรือเร่งด่วนอาจถูกเลื่อนออกไปหรือจำกัดการพัฒนาไว้

สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า สภาพปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาแหล่งน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อนั้น พบว่ามีการขาดแคลนเครื่องมือและเครื่องจักรที่จำเป็น ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากข้อจำกัดด้านงบประมาณภายในองค์กร ทำให้ต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเพื่อให้โครงการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ปัญหาด้านการบริหารจัดการแหล่งน้ำในเขต อบต. หนองอ้อนั้นเกิดจากความซับซ้อนของกระบวนการอนุมัติข้อจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร รวมถึงการขาดความรู้เฉพาะทางและการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขร่วมกันทั้งภายในและภายนอกองค์กร

2. ผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2 กลุ่ม ดังนี้

แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านบุคลากร พบว่า แนวทางด้านบุคลากรจึงเน้นการเสริมสร้างและเพิ่มจำนวนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญพร้อมกับการประสานงานกับชุมชนเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านเงินหรือด้านงบประมาณ พบว่า ควรจัดทำแผนงบประมาณที่ชัดเจนและครอบคลุม ควรมีการวางแผนงบประมาณที่รวมทุกความต้องการของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำในระดับท้องถิ่น และการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติม ควรพัฒนากลไกการประสานงานกับหน่วยงานทางภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนและทรัพยากรเพิ่มเติมที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการ

แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ควรมีการวางแผนความต้องการวัสดุอุปกรณ์อย่างชัดเจน แม้ว่าปัจจุบันจะมีอุปกรณ์เพียงพออยู่แล้วแต่การจัดทำงบประมาณและกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างโปร่งใสจะช่วยให้เสริมความมั่นใจและความต่อเนื่องในการพัฒนาแหล่งน้ำ

แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านการบริหารจัดการ พบว่า จำเป็นต้องมีการวางแผนครอบคลุมทุกมิติของแหล่งน้ำควรได้รับการบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรมีการ

เจรจาอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกเพื่อเร่งรัดกระบวนการอนุมัติและจัดสรรงบประมาณ และการดำเนินงานจะได้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีปัจจัยสำคัญหลายด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการพัฒนา ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวเนื่องกันและส่งผลต่อกันเป็นลูกโซ่ ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาแหล่งน้ำต้องอาศัยการบูรณาการของหลายภาคส่วน ทั้งในด้านกำลังคน ความรู้เฉพาะทาง ทรัพยากร และโครงสร้างการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของชุมชนท้องถิ่นที่มีข้อจำกัดเชิงระบบ สอดคล้องกับแนวคิด 4M ได้แก่ Man, Money, Material และ Management ที่รวีวัฒน์ สิงหาต (2567) ได้นำเสนอไว้ว่าเป็นกรอบสำคัญในการพิจารณาการดำเนินงานโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในระดับชุมชน และยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมของพงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ (2526 อ้างถึงใน สุภรณ์ วิชัย, 2546) ที่เน้นการมีส่วนร่วม การจัดสรรทรัพยากร และการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในพื้นที่ศึกษาควรเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการงบประมาณอย่างเป็นระบบ การวางแผนวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการจริง และการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้เป็นเพราะแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่สามารถดำเนินการแบบแยกส่วนได้ แต่ต้องอาศัยความเข้าใจในบริบทท้องถิ่น และการสนับสนุนทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 6 ที่มุ่งให้ประชาชนเข้าถึงน้ำสะอาดและมีระบบสุขาภิบาลที่ดีอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนายทุนศักดิ์ อุดเต็น และคณะ (2557) ที่เสนอให้การพัฒนาแหล่งน้ำต้องอาศัยวิธีการหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างเขื่อน ขุดสระ ทำคลองส่งน้ำ หรือการบริหารจัดการร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

1. ความสำคัญของการบริหารจัดการน้ำต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับท้องถิ่น เข้าใจถึงบทบาทของน้ำสะอาดและระบบสุขภาพที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชน เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG เป้าหมายที่ 6) เข้ากับนโยบายและแผนงานของภาครัฐในระดับชาติและท้องถิ่น

2. การประยุกต์ใช้แนวคิด 4M ในการวิเคราะห์การพัฒนาแหล่งน้ำในชุมชน ได้ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยด้านบุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ(Management) ที่มีผลต่อความสำเร็จหรืออุปสรรคของโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ

3. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้กับปัญหาชุมชน เรียนรู้ขั้นตอนการออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เห็นตัวอย่างการใช้เครื่องมือวิจัย เช่น บันทึกลายเสียง ภาพถ่าย การสังเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาการพัฒนาแหล่งน้ำ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในทุกด้าน ทั้งบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขและบูรณาการอย่างรัดกุม เพื่อให้การพัฒนาแหล่งน้ำมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมทุกความต้องการและยั่งยืนในระยะยาว ในด้าน บุคลากรมีค่อนข้างจำกัดในเรื่องจำนวนและทักษะเฉพาะทางด้านเงินหรืองบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดส่งผลให้การดำเนินโครงการมีขอบเขตจำกัดไม่ครอบคลุมความต้องการตามเป้าหมาย วัสดุอุปกรณ์บางส่วนเกิดจากข้อจำกัดของงบประมาณภายในทำให้ไม่สามารถจัดหาเครื่องมือหรือเครื่องจักรที่เพียงพอต่อการพัฒนาที่ความซับซ้อนและขนาดใหญ่ ด้านการบริหารจัดการแม้มีแผนงานและกรอบดำเนินงานที่ชัดเจนแต่ยังเผชิญกับความท้าทายในด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ควรจัดสรรบุคลากรที่มีคุณสมบัติเฉพาะทางและมีศักยภาพด้านเทคนิค รวมถึงมีระบบฝึกอบรมพัฒนาความรู้เพื่อให้มีความเข้าใจในงานพัฒนาแหล่งน้ำ

และควรจัดทำแผนงบประมาณที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกความต้องการของโครงสร้างพัฒนาแหล่งน้ำแม่น้ำวสุพื้นฐานในเขตจะเพียงพอสำหรับการดำเนินงาน ในระดับพื้นฐานแต่การนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาเป็นการสนับสนุนเพิ่มเติมที่จะช่วยให้การพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและควรมุ่งเน้นการวางแผนบูรณาการของโครงการอย่างครอบคลุมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนรวมถึงการจัดทำระบบติดตามผลเพื่อให้การบริหารจัดการแหล่งน้ำตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ข้อมูลในการชี้สถานการณ์ การจัดการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ควรจะจัดสรรบุคลากรที่มีคุณสมบัติเฉพาะทางและมีศักยภาพด้านเทคนิครวมถึงระบบการฝึกอบรมพัฒนาความรู้เพื่อให้มีความเข้าใจในงานพัฒนาแหล่งน้ำโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่
2. ควรมีการจัดซื้อจัดจ้าง เครื่องจักร อุปกรณ์การทำงาน เพิ่มเติม และโปร่งใส อาจมีการขอสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือจากภาครัฐเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถดำเนินงานต่อไป
3. ควรวางแผนบูรณาการของโครงการอย่างครอบคลุมและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบถึงความจำเป็น ในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่อง ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัย และสภาพปัญหา ที่ส่งผลกระทบต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงาน เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพร่างกาย ปัจจัยทางด้านครอบครัว และเวลาในการทำงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากรได้
2. ควรศึกษาศักยภาพทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น โครงสร้างภูมิศาสตร์ต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบ ความล่าช้าต่อการดำเนินงาน หรือจัดทำโครงการ

3. การศึกษา การขอใช้พื้นที่เพิ่มเติม เช่น การจัดทำโครงการบางส่วนในพื้นที่ ต้องขอ อนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน ถึงจะสามารถดำเนินการต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2550). การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ที่เปลี่ยนแปลงไป. กรุงเทพฯธุรกิจ. เรียกใช้เมื่อ 23 สิงหาคม 2568 จาก <https://www.bangkokbiznews.com>
- ชาย โพธิ์สิตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- หนูศักดิ์ อุดเต็น และคณะ. (2557). โครงการการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำ ในระบบประปาภูเขาของชุมชนลัวะบ้านนาถิ่น หมู่ 5 ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอ บ่อเกลือ จังหวัดน่าน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
- พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์. (2546). ปัญหาการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พิสิทสรามมงคล. (2563). แหล่งน้ำธรรมชาติบนโลก. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2563 จาก <http://www.rmutphysics.com>
- วรวัฒน์ สิงหาต. (2567). กรณีศึกษารายกรณี (Case study) โรงเรียนป่าไม้อุทิศ 4 ระหว่างวันที่ 25-26 กรกฎาคม 2567. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดาก เขต 2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- ศุณย์ วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันเรื่องน้ำและ การสุขาภิบาลให้มีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน (พ.ศ. 2559-2567).
- สุภรณ์ วิชัย. (2546). ปัญหาการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเขต อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2565. กรุงเทพมหานคร: สศช.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2561). แผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาว 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). กรุงเทพมหานคร: สททช.

สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย (พ.ศ. 2566–2570):
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สุโขทัย: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองอ้อ. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2556–2560 (ฉบับ
ทบทวน ครั้งที่ 1/2566) ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการเรื่องน้ำ. สุโขทัย: อบต.
หนองอ้อ.

องค์การสหประชาชาติ. (2558). เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน: SDGs. เรียกใช้เมื่อ 23
สิงหาคม 2568 จาก <https://thailand.un.org/th/sdgs>